

**ANALIZA SITNOG TISKA U MUZEJIMA I GALERIJAMA TE NJIHOVIM SPECIJALNIM
KNJIŽNICAMA IZ VIZURE KNJIŽNIČARA**

Analysis of minor publications in museums, galleries and their special libraries from the
perspective of a librarian

Ivana Knežević

Muzej Slavonije Osijek
ivana.knezevic@mso.hr

UDK / UDC **025.174:026.07**

Istraživanje / Research paper

Primljeno / Received: 21.1.2013.

Sažetak

Rad donosi istraživanje putem ankete, odnosno prikaz realnog stanja sitnog tiska u muzejima i galerijama, njihovim specijalnim knjižnicama, iskustva kolega te prevladavajući model tretiranja sitnog tiska u tim ustanovama, s posebnim osvrtom na sitni tisak u Muzeju Slavonije Osijek. Analiza sitnog tiska donosi podatke o nabavi sitnog tiska, količini, vremenskom razdoblju koje obuhvaća, ustroju, tipovima korisnika koji ga koriste, svrsi samog korištenja sitnog tiska, njegovoj obradi i mogućnostima digitalizacije.

Ključne riječi: anketa, sitni tisak, specijalne knjižnice, muzeji, galerije, Muzej Slavonije Osijek

Abstract

The work brings research through a survey and review of the real situation of minor publications in the museums and galleries, their special libraries, experiences of colleagues and the predominant mode of treatment of minor publications in these

Godina 17
Broj 1
2013

KNJIŽNIČARSTVO

Glasnik
Društva
knjižničara
Slavonije
i Baranje

institutions, with special reference to minor publications at the Museum of Slavonia in Osijek. Analysis of minor publications provides information about how to obtain it, quantity, time period covered, organization, types of users who use it, the purpose of the use, its processing and digitization.

Key words: survey, minor publications, special libraries, museums, galleries, Museum of Slavonia in Osijek

Uvod

Sitni tisak posebna je vrsta građe, kroz povijest često marginalizirana i zapostavljena zbog poteškoća oko njezina definiranja i sveobuhvatnosti. Riječ je o građi koju karakterizira efemernost, manja potreba za korištenjem, nedostupnost, masovnost istovrsnih publikacija, informativnost i promotivnost te razni fizički oblici i formati u kojima se pojavljuje.¹ Ipak, tijekom vremena pokazalo se da ta građa postaje sve zapaženija, najčešće prilikom izučavanja kulturnih i socioloških fenomena te događanja u određenim vremenskim razdobljima.² Dakle, postupno se prepoznaje vrijednost sitnog tiska pa je danas njegovo prikupljanje, obrada, zaštita, promocija i korištenje sve prisutnije, pri čemu je potrebno ustanoviti preporuke za njegovo prikupljanje, smjernice za zaštitu i obradu, te utvrditi postoje li standardi koji bi bili ujednačeni za sve baštinske ustanove, u prvom redu knjižnice.

Istraživanje sitnog tiska u knjižnicama

Cilj i svrha istraživanja

Istraživanje, pregled i analiza sitnog tiska provedeni su iz više razloga. Prije svega, kako bi se utvrdilo realno stanje sitnog tiska u muzejskim i galerijskim knjižnicama. U radu je naglasak na sitnom tisku u muzejskim i galerijskim knjižnicama,

¹ Usp. Zbirka sitnog tiska Croatica : upute za obradu, pohranu i osiguravanje dostupnosti / priredile Dorica Blažević, Dora Sečić, Vesna Turčin. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1991. Str. 2. ; Upute za uporabu formata UNIMARC za kataložni opis sitnog tiska / izradile Dorica Blažević i Dubravka Salaj-Pušić. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005., str. 4.

² Usp. Čanjevac, Višnja. Uloga i udio sitnog tiska u zavičajnoj zbirci. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / priredila Jelica Leščić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011., str. 279.

budući da je istraživanje proveo muzejski knjižničar. Drugi razlog provođenja istraživanja jest problem obrade i potreba registracije sitnog tiska kao kulturnog dobra Republike Hrvatske. Naime, u okviru teme 37. skupštine Hrvatskog knjižničarskog društva Knjižnice u zajednici, održan je 30. rujna 2010. godine okrugli stol Kulturno dobro u knjižnicama : od prijave do registracije, na kojemu je istaknuta važnost registriranja neknjižne građe (plakati, sitni tisak) kao kulturnog dobra Republike Hrvatske.³ Kako bi se ta građa registrirala, potrebno ju je stručno obraditi. O poteškoćama s kojima se knjižničari susreću prilikom obrade sitnog tiska, svjedoči i dvodnevni skup pod nazivom Knjižnice u procjepu – stručna obrada neknjižne građe, održan u Sisku 13. i 14. prosinca 2012. godine. Treći razlog provođenja istraživanja jest istaknuti važnost sitnog tiska u Muzeju Slavonije Osijek, obzirom da je riječ o jednom od najstarijih hrvatskih muzeja, odnosno o najvećem kompleksnom muzeju u Hrvatskoj, u kojemu se sitni tisak prikuplja više od jednog stoljeća.

Iz navedenih razloga proizlaze i ciljevi ovog istraživanja:

- utvrditi realno stanje, tretiranje i način obrade sitnog tiska u muzejskim i galerijskim knjižnicama;
- istaknuti problem obrade te važnost ujednačene obrade sitnog tiska u svim knjižnicama zbog potreba registracije te građe kao kulturnog dobra Republike Hrvatske;
- istaknuti važnost sitnog tiska pohranjenog u Muzeju Slavonije Osijek.

Osnovna svrha ovog istraživanja bila je prikupiti i analizirati podatke kako bi se ukazalo na probleme s kojima se knjižničari, posebice specijalni knjižničari (muzejski i galerijski) susreću kada je u pitanju sitni tisak. Istraživanje bi trebalo poslužiti kao stručna i znanstvena potvrda svima onima koji se bave sitnim tiskom, napose kao povratna informacija za dosadašnje, ali i buduće bavljenje knjižničara sitnim tiskom u Muzeju Slavonije Osijek.

Polazeći od poteškoća prilikom samog definiranja pojma sitnog tiska, njegove efemernosti, najčešće lokalnog i kratkotrajnog značaja, zbog čega i ostaje nedostupan, a vrlo često i zaboravljen, kao i činjenice da su specijalne knjižnice zapravo knjižnice u sastavu određenih ustanova i kao takve ne funkcioniraju samostalno – muzejske i

³ Usp. Komisija za zaštitu knjižnične građe, Dokumenti i linkovi, Okrugli stol: Kulturno dobro : od prijave do registracije, 2010. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/26/publikacija/160/ (2013-03-20)

galerijske knjižnice prilagođene su potrebama muzeja i galerija – rad donosi sljedeće pretpostavke:

- još uvijek ne postoje jedinstveni standardi za prikupljanje i obradu sitnog tiska koji bi vrijedili za sve knjižnice, posebice specijalne, odnosno tretman sitnog tiska ovisi o ustanovi u kojoj se nalazi;
- u muzejima i galerijama radi nedovoljan broj knjižničara, odnosno postoje knjižnice bez knjižničara;
- sitni tisak ne obrađuju samo knjižničari, nego i kustosi;
- visok postotak stručne neobrađenosti sitnog tiska.

Metodologija istraživanja

Anketa, definirana kao postupak određivanja određenih značajki i njihove važnosti na jedinicama neke cjeline,⁴ odnosno prikupljanje mišljenja i podataka među većim brojem osoba radi statistike, ispitivanja tržišta ili javnog mišljenja, ili kao baza za daljnja proučavanja,⁵ poslužila je kao instrument istraživanja sitnog tiska. S obzirom da slične ankete o istraživanju sitnog tiska, a posebice sitnog tiska u specijalnim knjižnicama, nisu rađene na području hrvatskog knjižničarstva, kao primjer metodologije istraživanja korištene su ankete vezane uz same specijalne knjižnice⁶, koje i jesu temeljni uzorak istraživanja. Anketni upitnik poslan je putem elektroničke pošte na odabrane adrese. Istraživanje sitnog tiska u muzejima i galerijama te njihovim specijalnim knjižnicama provedeno je u razdoblju od 27. travnja do 27. lipnja 2012. godine. Za uzorak su odabrane knjižnice članice Komisije za muzejske i galerijske knjižnice Sekcije za visokoškolske i specijalne knjižnice pri Hrvatskom knjižničarskom društvu (13)⁷ te muzeji i galerije Muzejske udruge Istočne Hrvatske (14)⁸. Anketni

⁴ Usp. Kolarić, Vladimir; Petz, Boris. Statistički rječnik : tumač statističkih pojmova. Jastrebarsko : Naklada Slap, 1999. Str. 14.

⁵ Usp. Anketa. // Anić, Vladimir; Goldstein, Ivo. Rječnik stranih riječi. Zagreb : Novi Liber, 2004., str. 93.

⁶ Vuković-Mottl, Srna; Radovanlija Mileusnić, Snježana. Zavičajni fondovi (zbirke) u knjižnicama i muzejima : rezultati anketiranja. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarstvo društvo, 2002. Str. 168-182. ; Jokić, Maja; Bekavac-Lokmer, Fila. Pregled stanja specijalnih knjižnica u Hrvatskoj i trendovi razvoja. // Zbornik radova i priloga s 1. i 2. Dana specijalnog knjižničarstva Hrvatske / urednice Maja Jokić, Fila Bekavac-Lokmer, 2001. Str. 101-114. ; Pažur, Ivana; Konjević, Sofija. Hrvatske specijalne knjižnice na web-u. // Zbornik radova i priloga s 3. Dana specijalnog knjižničarstva Hrvatske / urednica Maja Jokić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002., str. 47-55.

⁷ Knjižnice unutar sljedećih ustanova: Muzejski dokumentacijski centar (Zagreb), Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Zagreb), Muzej Slavonije Osijek, Arheološki muzej u Zagrebu, Arheološki muzej Istre (Pula), Zbirka umjetnina Ante i Wiltrud Topić Mimara – Muzej Mimara

upitnik poslan je i na sve adrese elektroničke pošte specijalnih (5)⁹ i visokoškolskih knjižnica (10)¹⁰ Društva knjižničara Slavonije i Baranje, dok je zbog većeg broja narodnih i školskih knjižnica članica Društva anketni upitnik poslan na određeni broj narodnih (9)¹¹ i školskih knjižnica (10)¹², vodeći se prepoznatljivošću i aktivnošću tih knjižnica u lokalnoj zajednici. Pri tome treba naglasiti kako se analiza rezultata istraživanja temelji na podacima dobivenim analiziranjem navedenih 27 muzejskih i galerijskih ustanova, kojima je prvenstveno i bila namijenjena, budući da ju je, kako je već spomenuto, proveo muzejski knjižničar. Dragocjeni podaci prikupljeni anketiranjem ostalih vrsta knjižnica poslužit će samo za usporedbu sa stanjem sitnog tiska u muzejskim i galerijskim ustanovama i njihovim specijalnim knjižnicama. Naravno, pri tom treba spomenuti i sitni tisak u krovnim knjižničnim ustanovama u Hrvatskoj i na području Slavonije i Baranje – Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu te Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek – iako je riječ o depozitnim knjižnicama koje primaju obvezni primjerak i koje iz tog razloga ne ulaze u istraživanje, već služe kao primjeri.

Anketni upitnik sastojao se od 13 pitanja (otvorenog i zatvorenog tipa) kroz koja se željelo dobiti podatke o nabavi sitnog tiska, vrsti, količini, vremenskom razdoblju koje obuhvaća, ustroju, tipovima korisnika koji ga koriste, svrsi samog korištenja sitnog tiska, njegovoj obradi i mogućnostima digitalizacije.

(Zagreb), Arheološki muzej u Splitu, Zavičajni muzej Našice, Tehnički muzej (Zagreb), Hrvatski prirodoslovni muzej (Zagreb), Muzej grada Koprivnice, Muzej za umjetnost i obrt (Zagreb) te Hrvatski školski muzej (Zagreb).

⁸ Muzej Brodskog Posavlja (Slavonski Brod), Gradski muzej Požega, Gradski muzej Vinkovci, Gradski muzej Nova Gradiška, Muzej Valpovštine (Valpovo), Gradski muzej Vukovar, Galerija umjetnina grada Slavonskog Broda, Muzej grada Pakraca, Galerija likovnih umjetnosti Osijek, Muzej Đakovštine (Đakovo), Gradski muzej Virovitica. Na anketu nisu odgovorili: Zavičajni muzej „Stjepan Gruber“ (Županja), Zavičajni muzej Slatina, Muzej grada Iloka.

⁹ Knjižnice unutar sljedećih ustanova: Opća županijska bolnica Požega (Stručno-medicinska knjižnica), Saponia d.d. (Osijek), Klinički bolnički centar Osijek (Odjel stručne knjižnice) te Samostan Milosrdnih sestara Svetoga Križa (Đakovo). Na anketu nije odgovorio Poljoprivredni institut (Osijek).

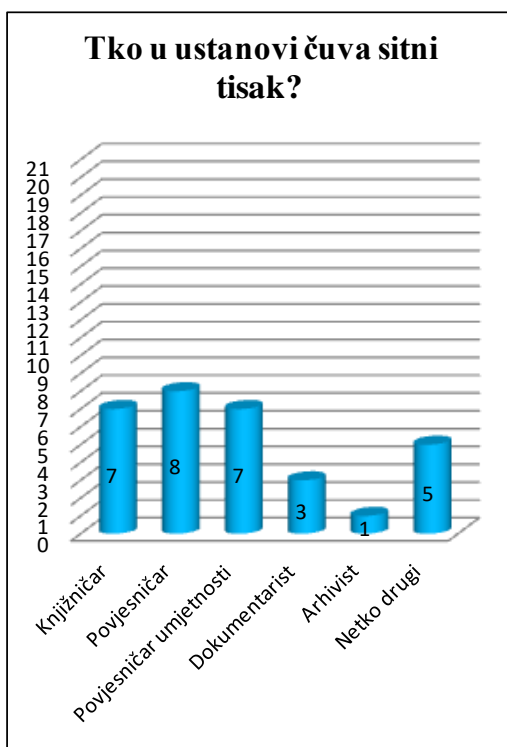
¹⁰ Knjižnice unutar sljedećih ustanova: Učiteljski fakultet u Osijeku, Građevinski fakultet Osijek, Elektrotehnički fakultet Osijek, Filozofski fakultet u Osijeku, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek, Veleučilište u Požegi, Umjetnička akademija u Osijeku, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, tj. Središnja nadbiskupijska i fakultetska knjižnica. Na anketu nije odgovorio Ekonomski fakultet u Osijeku.

¹¹ Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo, Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, Gradska knjižnica Beli Manastir, Gradska knjižnica i čitaonica Belišće, Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo, Gradska knjižnica Vukovar, Gradska knjižnica i čitaonica Požega, Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice. Na anketu nije odgovorila Gradska knjižnica Slavonski Brod.

¹² Knjižnice unutar sljedećih ustanova: OŠ Vladimir Nazor Čepin, OŠ Josipa Jurja Strossmayera Đurđenovac, OŠ kralja Tomislava Našice, OŠ „Mladost“ Osijek te OŠ „Retfala“ Osijek; Ugostiteljsko-turistička škola Osijek, Ekonomska i upravna škola Osijek, Strojarska tehnička škola Osijek, III. gimnazija Osijek te Obrtnička škola Antuna Horvata Đakovo.

Analiza rezultata i rasprava

Od 27 ispitanih muzeja i galerija, njih 24 odgovorilo je na anketni upitnik (88,89%), od toga 21 ustanova (87,50%) prikuplja sitni tisak. Iako je sitni tisak Muzeja Slavonije Osijek obuhvaćen anketnim upitnikom, treba naglasiti kako će njegova analiza biti i posebno iskazana, upravo zbog svoje specifičnosti.

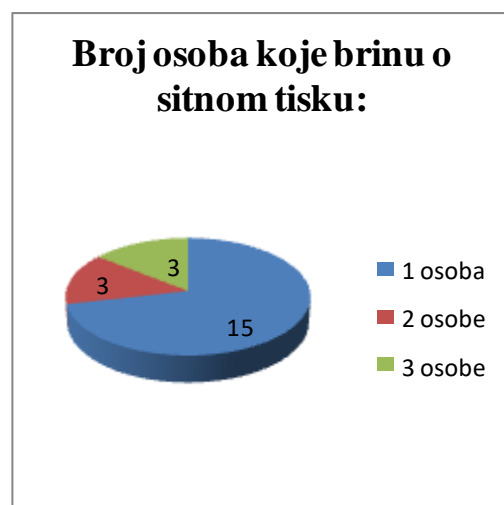

Graf 1. Osoba koja brine o sitnom tisku u ustanovi

Ustanovljeno je kako u najvećem broju anketiranih baštinskih ustanova (71,43%) o sitnom tisku brine jedna stručna osoba. U jednakom broju ustanova (14,28%) o sitnom tisku brinu dvije stručne osobe (najčešće povjesničar i/ili povjesničar umjetnosti) i tri stručne osobe (povjesničar, povjesničar umjetnosti i/ili knjižničar).

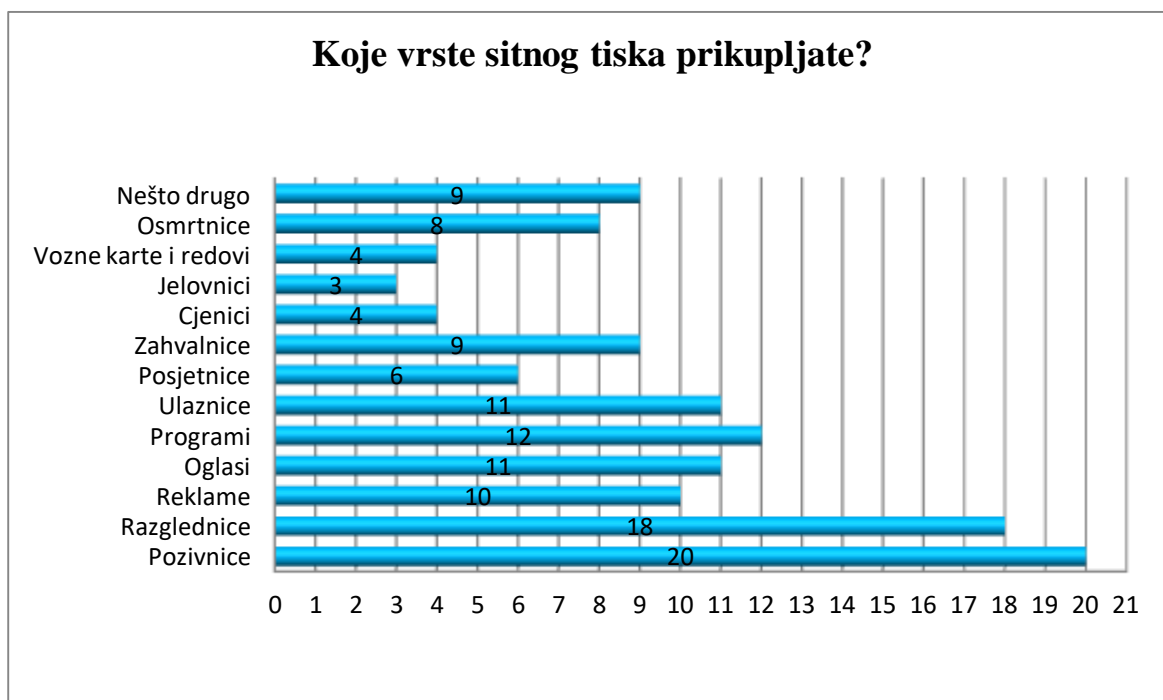
Muzej Slavonije Osijek od svog je osnutka, davne 1877. godine, do danas prikupio brojnu, raznovrsnu i vrijednu

Iz navedenog pitanja (Graf 1.) vidljivo je kako sitni tisak najčešće prikuplja povjesničar (38,09%), zatim knjižničar i povjesničar umjetnosti u jednakom broju ustanova (33,34%). Manje su zastupljene ostale struke, kao što su dokumentarist (14,29%), arhivist (4,76%), ili netko drugi (23,81%) – muzejski pedagog, etnolog, diplomirani dizajner i sl. Kako je riječ o pitanju koje nudi mogućnost višestrukog odgovora, iz dogovora na navedeno pitanje dobiven je i zanimljiv podatak o samom broju stručnog osoblja koje brine o sitnom tisku (Graf 2.).

Graf 2. Broj osoba koje brinu o sitnom tisku

građu, između ostalog i sitni tisak. Važnost sitnog tiska u Muzeju potvrđuje i činjenica da se on nalazi smješten u poseban odjel – Odjel hemeroteke. O njemu brine knjižničar. Iako, treba spomenuti kako je u manjoj mjeri sitni tisak zastupljen i u drugim muzejskim odjelima, pri čemu o njemu brinu povjesničar (posjetnice, dopisnice – rukopisne tiskovine) i povjesničar umjetnosti (razglednice, plakati).

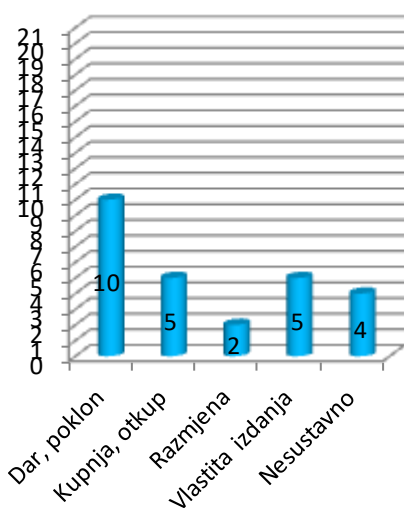
Graf 3. Vrste prikupljenog sitnog tiska u ustanovama

U anketiranim baštinskim ustanovama najviše se prikupljaju pozivnice (95,24%), zatim razglednice (85,71%), programi (57,14%), oglasi i ulaznice (52,38%), reklame (47,62%), zahvalnice (42,86%), osmrtnice (38,09%), posjetnice (28,57%), cjenici, vojni redovi i karte (19,05%), te jelovnici (14,28%). Pod ostalom građom, pri čemu su anketirani mogli slobodno nadopisati što još prikupljaju, najčešće su se našli plakati, promidžbeni materijali, deplijani, kalendari, čestitke, memorandumi, filatelija, vrijednosnice i sl.

U Muzeju Slavonije Osijek prikuplja se sav navedeni sitni tisak, od pozivnica do osmrtnica, koji je, izuzev razglednica, smješten u Odjel hemeroteke koji vodi knjižničar. Podatak koji pridonosi specifičnosti Muzeja Slavonije Osijek i njegove obrade jest taj da su osmrtnice, koje je stručno obradio knjižničar, zbog zakona, pravilnika i ostalih

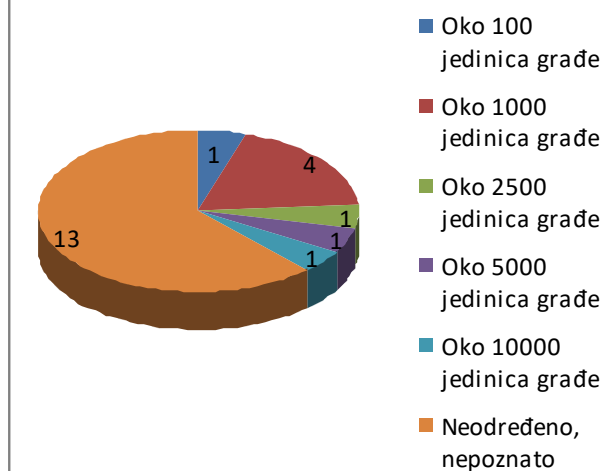
stručnih i zakonodavnih akata ustanove u kojoj se one nalaze, kao i nepostojanja jasno definiranih kriterija razgraničavanja knjižnične od muzejske građe, registrirane kao kulturno dobro Republike Hrvatske, ali kao muzejska zbirka.

Nabava sitnog tiska?

Graf 4. Vrsta nabave sitnog tiska

Količina sitnog tiska?

Graf 5. Količina sitnog tiska

Dobiveni odgovori o nabavi sitnog tiska (Graf 4.), s obzirom da je riječ o pitanju otvorenog tipa, svrstani su u pet kategorija – dar, kupnja, razmjena, vlastita izdanja, nesustavna nabava. Sitni tisak najčešće je nabavljen darom (47,62%), zatim u jednakoj mjeri kupnjom i vlastitim izdanjima (23,81%) te razmjenom (9,52%). Bitno je spomenuti kako 19,05% ustanova nema definiranu politiku nabave sitnog tiska. Kada je riječ o količini sitnog tiska, anketa je pokazala kako čak 61,90% ustanova nema točan podatak o njegovoj količini, dok se njih 38,10% izjasnilo o okvirnoj količini, koja niti u jednoj ustanovi ne prelazi 5000 jedinica, osim u Muzeju Slavonije Osijek.

Nabava sitnog tiska u Muzeju Slavonije Osijek ne razlikuje se od nabave u anketiranim ustanovama – dar, kupnja, vlastita izdanja te u manjoj mjeri razmjena sa srodnim ustanovama. Međutim, količina sitnog tiska u Muzeju Slavonije Osijek bitno se razlikuje od količine sitnog tiska u anketiranim ustanovama. Naime, samo je u Odjelu hemeroteke Muzeja Slavonije pohranjeno oko 10.000 jedinica građe sitnog tiska, što pokazuje dvostruko veću količinu jedinica građe od sljedeće ustanove koja slijedi po količini sitnog tiska.

Graf 6. Vremensko razdoblje koje sitni tisak obuhvaća

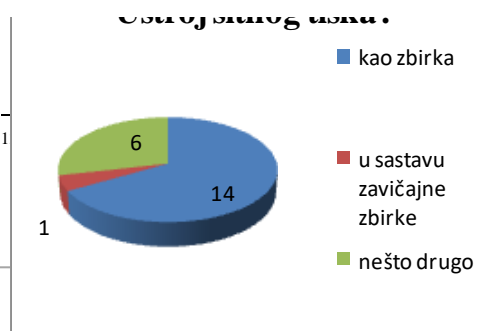

Graf 7. Područje na koje se sitni tisak odnosi

Odgovori na anketno pitanje vezano uz vremensko razdoblje koje obuhvaća prikupljeni sitni tisak (Graf 6.) donijeli su sljedeće rezultate. U anketiranim baštinskim ustanovama najviše je zastupljen sitni tisak nastao u 20. i 21. st. (42,86%), od toga je većinom riječ o sitnom tisku od druge polovice 20. st. do danas. Nadalje, slijede ustanove koje prikupljaju sitni tisak od 19. st. do danas (28,57%), zatim sitni tisak 19. i 20. st. (14,29%), 21. st. (9,52%) te 20. st. (4,76%). Prikupljeni podaci podudaraju se s osnivanjem anketiranih ustanova i počecima nabave građe. Pri tom se sitni tisak (Graf 7.) u više od polovice anketiranih ustanova (57,14%) odnosi na zavičaj, zatim općenito na Hrvatsku (33,34%), a najmanje na Hrvatsku i inozemstvo (9,52%).

Prikupljanje sitnog tiska u Muzeju Slavonije Osijek također se podudara s osnutkom samog Muzeja. Naime, Muzej prikuplja sitni tisak od 19. st. do danas, pri čemu je naglasak na onom sitnom tisku vezanom uz zavičaj, budući da on, prije svega, sadržava i odražava povijesno, socijalno, kulturno i političko stanje sredine¹³. U Muzeju je zastupljen i sitni tisak koji se odnosi na druge hrvatske gradove, mjesta, te u manjoj mjeri inozemni sitni tisak.

Graf 8. Ustroj sitnog tiska

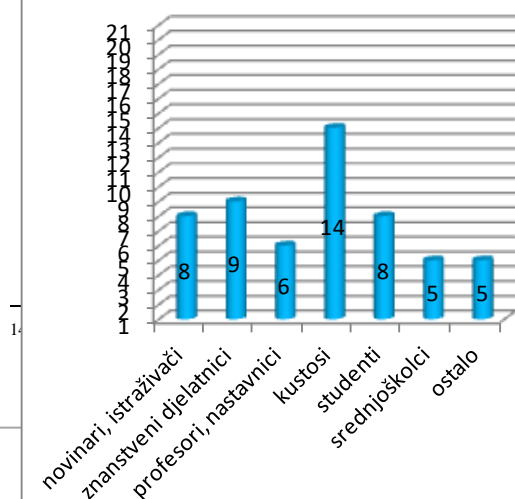

Iz odgovora na pitanje vezano uz ustroj

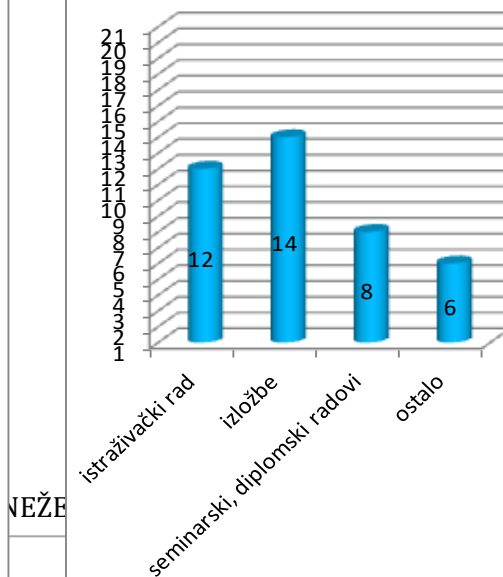
sitnog tiska (Graf 8.) vidljivo je kako je sitni tisak većinom ustrojen u zbirke, bilo tematske ili formalne (66,67%), dok je u samo 4,76% ustanova u sastavu zavičajne zbirke. I taj se podatak podudara sa stanjem u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, u kojoj se još od prije 1990-ih dio građe sitnog tiska pohranjuje u zasebne zbirke (npr. plakati, čestitke i razglednice u Grafičku zbirku). Godine 1998. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici utemeljena je zasebna zbirka – Zbirka sitnog tiska – pri čemu se dijelovi građe sitnog tiska koji su se prije počeli izdvajati u ostale zbirke i dalje izdvajaju u te zbirke.¹⁴ Ponuđeni odgovor nešto drugo koristilo je 28,57% anketiranih ustanova, od čega 19,04% ustanova sitni tisak ustrojava kao dokumentaciju, dok u 9,52% ustanova sitni tisak uopće nije organiziran.

Sitni tisak u Muzeju Slavonije Osijek ustrojen je u zbirke. Prije svega, sitni tisak formiran je u jednu zbirku iz koje se stručnom obradom, prije svega zbog starosti, zavičajne važnosti i veličine fonda, a ujedno i lakše registracije građe, izdvajaju formalne zbirke kao što su – Zbirka osmrtnica, Zbirka reklama, Zbirka pozivnica i sl.

Tip korisnika sitnog tiska?

Svrha korištenja sitnog tiska?

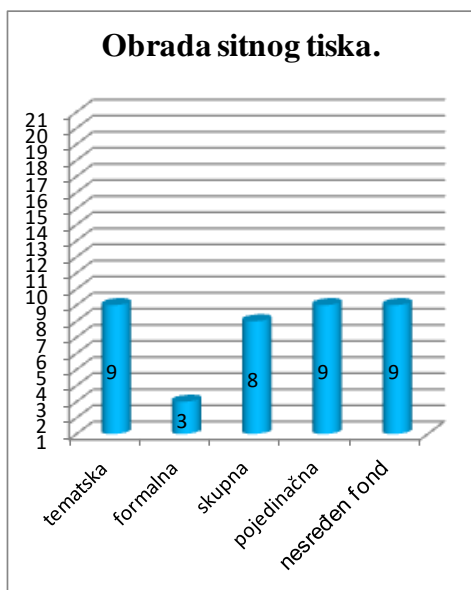
Graf 9. Osobe koje koriste sitni tisak

Graf 10. Svrha korištenja sitnog tiska

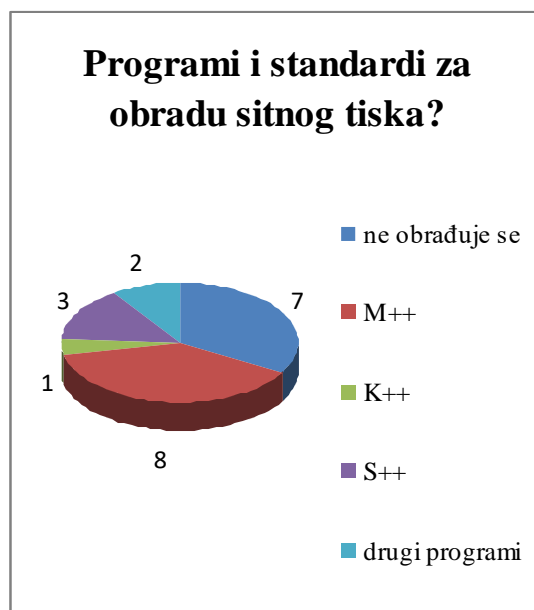
Kada je riječ o tipu korisnika (Graf 9.), sitni tisak najviše koriste kustosi (66,67%), zatim znanstveni djelatnici (42,85%), novinari, istraživači i studenti (38,09%), profesori i nastavnici (28,57%) te srednjoškolci (23,81%). Pod ponuđenim odgovorom ostalo, 23,81% ustanova izjasnilo se kako sitni tisak nije dostupan javnosti, a time se niti ne koristi. Svrha korištenja sitnog tiska (Graf 10.) većinom je vezana uz izložbe (66,67%), zatim istraživačke radove (57,14%), seminarske i diplomske radove (38,09%). U 25,57% ustanova sitni tisak koristi se u druge svrhe, kao što je npr. publiciranje monografija i sl. Podaci dobiveni istraživanjem tipova korisnika i svrhe korištenja sitnog tiska podudaraju se s namjenom, kao i s otvorenošću/zatvorenošću anketiranih ustanova i njihovih specijalnih knjižnica.

Kao i u anketiranim ustanovama, sitni tisak u Muzeju Slavonije Osijek koriste, prije svega, kustosi, znanstveni djelatnici, istraživači te studenti, i to u svrhu izrade izložbi, istraživanja te seminarskih i diplomskih radova.¹⁵ Međutim, ono što razlikuje sitni tisak u Muzeju Slavonije Osijek od ostalih anketiranih imatelja sitnog tiska jest činjenica da se taj sitni tisak mnogo više koristi, da je on kroz nekoliko godina bio uključen u obvezne studentske projekte Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku.

¹⁵ Knežević, Ivana; Vinaj, Marina. Analiza korisnika Knjižnice Muzeja Slavonije Osijek : kome je, uistinu, namijenjena muzejska knjižnica. // Knjižnice: kamo i kako dalje? : zbornik radova 12. dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica (u tisku).

Graf 11. Načini obrade sitnog tiska

Graf 12. Korišteni programi za obradu sitnog tiska

Pitanje vezano uz obradu sitnog tiska u muzejima i galerijama te njihovim specijalnim knjižnicama donijelo je vrlo zanimljive rezultate (Graf 11.). Naime, u jednakom broju ustanova (42,86%) sitni tisak obrađuje se ili pojedinačno, ili tematski, ili je riječ o nesređenom fondu, što, dakle, ovisi od ustanove do ustanove, njezinom ustroju i organizaciji. Sitni tisak skupno se obrađuje u 38,09% ustanova, te formalno u 14,28% ustanova. U skladu sa zanimanjem o obradi sitnog tiska, postavljeno je i pitanje metapodataka potrebnih za stvaranje kataložnog zapisa, obrade sitnog tiska u nekom računalnom programu, te pitanje standarda korištenih prilikom obrade same građe (Graf 12.). Ustanovljeno je kako se sitni tisak obrađuje u 66,66% ustanova, odnosno ne obrađuje u 33,34% ustanova, pri čemu se samo jedna ustanova (4,76%) izjasnila o korištenim standardima za stvaranje kataložnog zapisa sitnog tiska. Od onih ustanova koje obrađuju sitni tisak u nekom od računalnih programa, njih 38,09% sitni tisak obrađuje u programu za obradu muzejske građe (M++), 14,28% sitni tisak obrađuje kao sekundarnu dokumentaciju u programu S++, samo 4,76% u programu za obradu knjižnične građe (K++), dok 9,53% sitni tisak obrađuje u nekim drugim programima (ProMUS i Microsoft Access).

Usporedbe radi, u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu sitni tisak kao što je oglas i priopćenje, razglednica, obavijest, vozni red i sl. tretira se kao sitni tisak u užem smislu te je obrada takve građe grupna jer je glavna njezina odlika odsustvo podataka za individualnu obradu. Ona se razvrstava po određenim sadržajnim i formalnim skupinama, a unutar tih skupina po nekom zajedničkom obilježju.¹⁶ Naime, takva se građa ne katalogizira pojedinačno, nego se inventarizira, signira i slaže u mape prema dokumentu Zbirka sitnog tiska Croatica : upute za obradu, pohranu i osiguravanje dostupnosti.¹⁷

U Zavičajnoj zbirci Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek postoji sitni tisak koji je, izuzev razglednica¹⁸, nerazvrstan, neobrađen i nesređen, a sve zbog ograničenosti prostorom, nedovoljnim brojem osoblja i financija. Isti se razlozi mogu primijeniti i na velik postotak neobrađenosti sitnog tiska u anketiranim muzejima i galerijama te njihovim specijalnim knjižnicama.

Kada su u pitanju standardi i smjernice za obradu sitnog tiska, uz već spomenute¹⁹, u knjižnicama je obrada sitnog tiska primjerena vrstama građe, te se primjenjuju odgovarajući međunarodni standardi za bibliografski opis kao što su ISBD(CR)²⁰, ISBD(M)²¹, ISBD(ER)²², kojima treba pridodati i ISBD(NBM)²³, dok se u muzejima i galerijama primjenjuje Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske

¹⁶ Čanjevaca, Višnja. Nav. dj. str. 287.

¹⁷ Upute za uporabu formata UNIMARC za kataložni zapis sitnog tiska / izradile Dorica Blažević i Dubravka Salaj-Pušić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005. Str. 4.

¹⁸ Riječ je o 50-ak razglednica nabavljenih kupnjom ili darom, iz razdoblja 20. st., zavičajnog karaktera, u sastavu zavičajne zbirke. Koriste ih novinari i istraživači, znanstveni djelatnici, profesori i nastavnici, a u svrhu istraživačkog rada, izložbi te zaštite kulturne baštine Osijeka. Razglednice se obrađuju tematski i formalno, u Crolistu, prema ISBD(NBM) i ISBD(ER). Razglednice se digitaliziraju, što je vidljivo na stranicama GISKO-a, i to pod nazivom Razglednice grada Osijeka, na adresi: <http://www.gskos.hr/?upit=sadrzaj&id=198>.

¹⁹ Upute za uporabu formata UNIMARC za kataložni zapis sitnog tiska; Zbirka sitnog tiska Croatica : upute za obradu, pohranu i osiguravanje dostupnosti.

²⁰ ISBD(CR) : međunarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacija i druge neomeđene građe : prerađeno izdanje ISBD(S)-a: Međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa serijskih publikacija / preporučila Radna grupa za ISBD(S), odobrili stalni odbori IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju i Sekcije za serijske publikacije ; [s engleskoga prevela Ana Barbarić ; hrvatske primjere odabrale i izradile Jasenka Zajec i Ana Barbarić]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005.

²¹ ISBD(M) : međunarodni standardni bibliografski opis omeđenih publikacija / preporučila Grupa za pregled ISBD-a ; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju ; [s engleskog prevele, hrvatske primjere odabrale i izradile Vesna Hodak i Karolina Holub]. Hrvatsko izd. preradbe 2002. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.

²² ISBD(ER) : međunarodni standardni bibliografski opis elektroničke građe : prerađeno izdanje ISBD(CF)-a: Međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa računalnih datoteka / preporučila Radna grupa za pregled ISBD(CF)-a ; [s engleskoga prevele, hrvatske primjere odabrale i izradile Tanja Buzina i Sofija Klarin]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001.

²³ ISBD(NBM) : međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe / s engleskoga prevela, hrvatske primjere odabrala i izradila Vedrana Juričić. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1993.

dokumentacije o muzejskoj građi²⁴. Zajedničko muzejima, galerijama i knjižnicama jest to što ne postoji jedan, jedinstveni program za obradu građe, već više njih koji se koriste i u knjižnicama i u muzejima i u galerijama. Ipak, od računalnih programa za obradu građe u muzejima i galerijama te njihovim specijalnim knjižnicama, kao što su rezultati ankete i pokazali, prevladava integrirani muzejski informacijski sustav²⁵ sastavljen od triju aplikacija – M++ za obradu muzejske građe²⁶, S++ za obradu sekundarne dokumentacije²⁷ te K++ za obradu knjižnične građe²⁸, što je općeprihvaćeno i u Muzeju Slavonije Osijek.

Upravo zbog velike količine raznovrsne građe, opsega poslova i nedovoljnog broja stručnog knjižničnog osoblja, sitni tisak u Muzeju Slavonije Osijek još uvijek je u fazi usustavljivanja i retrogradne obrade.²⁹ Obzirom na Upute za uporabu formata UNIMARC za kataložni zapis sitnog tiska³⁰, sitni tisak u Muzeju Slavonije Osijek formalno je raspoređen u beskiselinske kutije na kojima je zabilježeno o kakvoj je vrsti građe riječ (npr. pozivnice, posjetnice, reklame i sl.), pri čemu je osječki sitni tisak, kao temeljni i najbrojniji, unutar tih kutija raspoređen i prema ustanovama/izdavačima/organizatorima. Nakon tih podjela pristupa se posebnoj obradi (u računalnom obliku) svake značajne tiskovine. Sitni tisak, tako, čini raznovrsnu i posebnu zbirku iz koje se nakon stručne obrade izdvajaju nove, manje, ali zasebne i sređene zbirke.³¹

Anketom su posebno analizirani knjižničari koji brinu o sitnom tisku u svojim ustanovama, pri čemu su također dobiveni zanimljivi podaci. Naime, od sedam knjižničara koji prikupljaju sitni tisak u muzejima i galerijama, samo jedan obrađuje sitni

²⁴ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309509.html> (2012-07-03)

²⁵ Usp. Bušić, Irena. Računalno vođenje i obrada primarne muzejske dokumentacije u Arheološkom muzeju Istre – osnovni postupci te nadzor i upravljanje nazivljem. // *Histria archaeologica* 38/39(2007/2008), str. 210.

²⁶ M++ je muzejski program za obradu muzejske građe, temeljen na Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi te CIDOC-ovim međunarodnim smjernicama za podatke o muzejskom predmetu.

²⁷ S++ je relacijska baza podataka namijenjena vođenju sekundarne dokumentacije, nastala kao nadopuna programa za vođenje primarne dokumentacije M++, također sukladno Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi. U S++ se, između ostalog, evidentira izdavačka djelatnost ustanove.

²⁸ K++ je program za obradu knjižnične, knjižne građe, temeljen na standardima za opis omeđenih i serijskih publikacija.

²⁹ Knežević, Ivana. Vrijednost i obrada sitnog tiska u Muzeju Slavonije Osijek na primjeru Zbirke osmrtnica. // *Knjižničarstvo* 15/16, 1-2 (2011/2012), str. 4.

³⁰ Upute za uporabu formata UNIMARC za kataložni zapis sitnog tiska / izradile Dorica Blažević i Dubravka Salaj-Pušić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005.

³¹ Usp. Knežević, Ivana. Nav. dj., str. 4.

tisak u knjižničnom programu (K++), jedan u muzejskom programu (M+), jedan u Microsoft Accessu, dok četiri knjižničara uopće ne obrađuju sitni tisak.

Sitni tisak u Muzeju Slavonije Osijek obrađuje se u programu za obradu muzejske građe (M++) koji je primjereniji obradi sitnog tiska od programa za obradu knjižnične građe (K++) jer pruža više mogućnosti – od digitalne preslike na glavnoj masci programa, bilježenja svih izložbi na kojima je određen sitni tisak bio zastupljen i sl., što je u skladu s potrebama ustanove (muzeja) u kojoj se sitni tisak nalazi. Upravo je vidljivost fotografije, digitalne preslike sitnog tiska, uz zapis, na glavnoj masci programa ono što razlikuje konkretni muzejski (M++) i knjižnični (K++) program za obradu građe, posebice kada je riječ o sitnom tisku koji sadrži manju količinu informacija potrebnih za izradu kataložnog zapisa.

Graf 13. Primjena digitalizacije sitnog tiska

Digitalizaciju sitnog tiska (Graf 13.) provodi 47,62% anketiranih muzeja i galerija. Dakle, čak 52,38% ustanova ne digitalizira sitni tisak, odnosno samo 4,76% planira njegovu digitalizaciju. Neki od mogućih razloga takvog stanja, uz neobrađenost građe, jesu i nedovoljan broj stručnog osoblja te nedostatak financijskih sredstava. U Muzeju Slavonije Osijek sitni tisak digitalizira se u skladu s potrebama računalne

obrade u muzejskom programu. O važnosti digitalizacije sitnog tiska u Muzeju Slavonije Osijek svjedoče i pilot projekti studenata diplomskog studija Informatologije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku³², temeljeni upravo na sitnom tisku Muzeja Slavonije Osijek.

Za razliku od muzejskih i galerijskih knjižnica na temelju kojih je provedeno anketno istraživanje sitnog tiska, koje je potvrdilo postavljene pretpostavke, ostale vrste knjižnica kojima je poslan anketni upitnik nisu podvrgnute iscrpnoj statističkoj obradi podataka, već su ispitane i navedene tek kao primjeri, budući da većinom niti ne

³² Riječ je pilot projektu pod mentorstvom doc. dr. sc. Jelene Lakuš i dr. sc. Marine Vinaj – *Digitalna zbirka sitnog tiska u Muzeju Slavonije* – koji je započeo akademske godine 2009./2010., kada su na njemu radili studenti Bojan Babinčak, Jasmina Đurin i Mirna Jozić. Iduće, akademske godine 2010./2011. projekt su nastavili studenti Zvonimir Klobučar i Hrvoje Kuzmanović, a 2011./2012. Denis Despot i Danijela Benić. Digitalizirani sitni tisak obrađen je na temelju metapodataka koje je studentima odredila dr. sc. Marina Vinaj. Na žalost, nemamo povratnu informaciju Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku o mrežnoj dostupnosti i/ili pretraživosti te građe.

sadržavaju sitni tisak u svojim fondovima. Kako je već spomenuto, anketni upitnik poslan je svim specijalnim, visokoškolskim, te određenim narodnim i školskim knjižnicama Društva knjižničara Slavonije i Baranje.

U Društvo je uključeno pet specijalnih knjižnica³³, od kojih je četiri odgovorilo na anketni upitnik, međutim, niti jedna od anketiranih knjižnica ne prikuplja sitni tisak.

Od 10 anketiranih visokoškolskih knjižnica, članica Društva, njih devet ispunilo je anketni upitnik, pri čemu samo dvije knjižnice prikupljaju sitni tisak. Riječ je o knjižnici Umjetničke akademije u Osijeku te Središnjoj nadbiskupijskoj i fakultetskoj knjižnici Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu. Obje knjižnice prikupljaju pozivnice, programe, plakate te kataloge izložbi, vodiče i knjižice. Iako obje knjižnice sitni tisak nabavljaju darom, knjižnica Umjetničke akademije posjeduje oko 700 jedinica, koje većinom obuhvaćaju razdoblje od osnutka Akademije 2005. g., dok knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta posjeduje 5000 jedinica građe, koje obuhvaćaju razdoblje od 19. st. do danas. Sitni tisak obje knjižnice odnosi se na Hrvatsku i inozemstvo. Sitni tisak knjižnice Umjetničke akademije ustrojen je kao dokumentacija vezana uz Akademiju, koju koriste profesori i nastavnici, studenti, djelatnici Akademije, u svrhu istraživačkog rada, seminarskih i diplomskih radova. Sitni tisak knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta ustrojen je kao zbirka, koja služi novinarima i istraživačima. Spomenute knjižnice razlikuju se u načinu obrade sitnog tiska, pri čemu se u knjižnici Umjetničke akademije sitni tisak obrađuje rukopisno, pojedinačno i tematski. U knjižnici Katoličkog bogoslovnog fakulteta riječ je o nesređenom i neobrađenom fondu, na kojemu je započeta računalna inventarizacija. Niti jedna knjižnica ne digitalizira sitni tisak.

Od devet narodnih knjižnica obuhvaćenih istraživanjem, anketni upitnik ispunilo je njih osam. Od tih osam narodnih knjižnica, samo tri prikupljaju sitni tisak – Gradska knjižnica Vukovar, Gradska knjižnica i čitaonica Požega te Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice. Gradska knjižnica Vukovar i Gradska knjižnica i čitaonica Požega prikupljaju sitni tisak vezan uz zavičaj, pristigao darom, svrstan u sastav zavičajne zbirke za potrebe novinara i istraživača, znanstvenih djelatnika, profesora i nastavnika, kustosa, studenata i srednjoškolaca, u svrhu istraživačkog rada, izložbi, seminarskih i diplomskih radova. Riječ je o, još uvijek, nesređenom fondu, pri čemu Gradska knjižnica

³³ U ranije navedenom tekstu navedene su specijalne knjižnice o kojima je riječ. Muzej Slavonije Osijek u tom se popisu na spominje kao imatelj specijalne knjižnice, budući da je uključen u popis knjižnica članica Komisije za muzejske i galerijske knjižnice.

Vukovar planira tematsku obradu sitnog tiska, a Gradska knjižnica i čitaonica Požega obrađuje sitni tisak u Crolistu te digitalizira razglednice. Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice prikuplja sitni tisak (pozivnice, razglednice, programe, ulaznice, posjetnice, zahvalnice), ali samo za svoju dokumentaciju, arhivu. Riječ je pretežito o darovanom sitnom tisku koji se odnosi na zavičaj, odnosno o neustrojenom, neobrađenom i nekorištenom fondu.

Na kraju, od 10 anketiranih školskih knjižnica, samo jedna prikuplja sitni tisak. Riječ je o knjižnici OŠ „Retfala“ Osijek, koja prikuplja bookmarkere i čestitke. Riječ je o nekoliko stotina bookmarkera i stotinjak čestitki. Obuhvaćaju razdoblje 21. st., i to područje Hrvatske, ne samo zavičaja. Njima se služe profesori i nastavnici te učenici, u svrhu izložbi, projektne nastave ili radionice. Sitni tisak je nesređen, neobrađen, a digitalizacija se niti ne planira.

Zaključak

Analiza rezultata anketnog istraživanja potvrdila je postavljene pretpostavke. Kao prvo, pokazala je kako se o sitnom tisku u muzejima i galerijama te njihovim specijalnim knjižnicama ne brinu samo knjižničari, već i kustosi, ovisno o tome kome je građa dodijeljena unutar ustanove. Analiza je rezultirala podatkom kako o sitnom tisku najviše brinu povjesničari, knjižničari i povjesničari umjetnosti, što odgovara činjenici da gotovo svi³⁴ anketirani muzeji i galerije imaju specijalnu knjižnicu, ali ne i knjižničara. Time je potvrđena sljedeća pretpostavka, odnosno da u muzejima i galerijama radi nedovoljan broj knjižničara. Ustanovljeno je kako se sitni tisak u muzejima i galerijama ne razlikuje od onog kojeg, prema pravilima knjižničarske struke, prikupljaju ostale vrste knjižnica, kao ni načini nabave – dar, kupnja, vlastita izdanja, razmjena. Količina sitnog tiska ne prelazi 5.000 jedinica, za razliku od dvostruko veće količine sitnog tiska u Muzeju Slavonije Osijek, što ni ne čudi s obzirom na dugogodišnju tradiciju prikupljanja te vrste građe u spomenutoj ustanovi, važnost i značenje te ustanove za lokalnu zajednicu i šire. Specifičnost specijalnih knjižnica, posebice muzejskih i galerijskih, jest prikupljanje građe, u ovom slučaju sitnog tiska, od samog osnutka ustanove. Ideja vodilja muzejskih knjižnica jest sačuvati prošlost za budućnost, posebice kada je u pitanju zavičaj. Sitni

³⁴ Od anketiranih muzeja i galerija, samo Muzej Đakovštine nema specijalnu knjižnicu.

tisak većinom je ustrojen u zbirke, što se podudara sa stanjem u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Tip korisnika i svrha korištenja sitnog tiska odgovaraju svrsi i namjeni muzejskih i galerijskih, specijalnih knjižnica. Kada je u pitanju obrada sitnog tiska, rezultati anketnog istraživanja potvrdili su i preostale dvije postavljene pretpostavke. Naime, ustanovljeno je kako čak trećina ispitanih knjižnica ne obrađuje sitni tisak, dok preostale dvije trećine knjižnica sitni tisak obrađuju u skladu s potrebama i mogućnostima ustanova u kojima se nalaze – u muzejskoj knjižnici građa mora, uz knjižnične, zadovoljavati i muzejske potrebe. Zato se sitni tisak u anketiranim ustanovama većinom obrađuje u integriranom muzejskom informacijskom sustavu sastavljenom od triju aplikacija – M++, S++ i K++ – pri čemu je M++ najkorištenija baza podataka u kojoj se sitni tisak obrađuje pojedinačno, što nije u skladu s praksom krovne knjižničarske ustanove, ali je u skladu s potrebama ustanova u kojima se sitni tisak konkretno nalazi – muzeja i galerija. Dakle, visokom postotku neobrađenosti sitnog tiska zasigurno pridonosi nepostojanje jedinstvenih standarda za prikupljanje i obradu sitnog tiska koji bi vrijedili za sve knjižnice, posebice specijalne, odnosno knjižnice u sastavu, nepostojanje konkretnih parametara za razgraničenje knjižnične i muzejske građe te, potvrda donesena anketnim istraživanjem, kako tretman sitnog tiska ovisi o ustanovi u kojoj se nalazi. Ako tome pridodamo i probleme karakteristične za muzejske knjižničare, odnosno dvostrukost uloge knjižničara kao knjižničara-muzealca u muzejima i galerijama te dvostrukost same uloge sitnog tiska kao knjižnične i muzejske građe, nije čudno da se uz problem same obrade građe javljaju i problemi vezani uz registraciju te građe, kao i pitanja što i kako registrirati. Nadalje, više od pola anketiranih ustanova ne digitalizira sitni tisak, što proizlazi iz visokog postotka neobrađenosti građe, nedovoljnog broja stručnog, knjižničnog osoblja te nedostatka financijskih sredstava, a sve navedeno potvrđuje pretpostavke postavljene na početku ovog rada. Samo anketno istraživanje tek je potvrda problema s kojima se susreću knjižničari u muzejskim i galerijskim knjižnicama, ali i u svim ostalim vrstama knjižnica, kao i problema sitnog tiska općenito, te može poslužiti kao polazište za daljnja istraživanja i pokušaj njihovog razrješavanja.

Sitni tisak vrijedna je građa kojoj, unatoč poteškoćama koje izazivaju njezino prikupljanje, obrada i zaštita, treba posvetiti više pozornosti jer ona u muzejima i galerijama te njihovim specijalnim knjižnicama nema prolaznu vrijednost, naprotiv, što

je starija, to je vrednija. Naime, jelovnik, pozivnica, reklama, program i sl. vremenom gube svoju prvobitnu, suvremenu, obavijesnu ulogu, ali postaju svjedocima određenog vremena, društva, kulture, tradicije, običaja; takva građa poprima kulturno-povijesnu vrijednost i izvrstan je temelj brojnim istraživanjima prošlosti u budućnosti.

Literatura

Anketa. // Anić, Vladimir; Goldstein, Ivo. Rječnik stranih riječi. Zagreb : Novi Liber, 2004., str. 93.

Anketa. // Kolarić, Vladimir; Petz, Boris. Statistički rječnik : tumač statističkih pojmova. Jastrebarsko : Naklada Slap, 1999., str. 14.

Bušić, Irena. Računalno vođenje i obrada primarne muzejske dokumentacije u Arheološkom muzeju Istre – osnovni postupci te nadzor i upravljanje nazivljem. // *Histria archaeologica* 38-39(2007-2008), str. 209-228.

Čanjevac, Višnja. Uloga i udio sitnog tiska u zavičajnoj zbirci. // *Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / priredila Jelica Leščić*. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011., str. 277-290.

Jokić, Maja; Bekavac-Lokmer, Fila. Pregled stanja specijalnih knjižnica u Hrvatskoj i trendovi razvoja. // *Zbornik radova i priloga s 1. i 2. Dana specijalnog knjižničarstva Hrvatske / urednice Maja Jokić, Fila Bekavac-Lokmer*, 2001., str. 101-114.

Knežević, Ivana. Vrijednost i obrada sitnog tiska u Muzeju Slavonije Osijek na primjeru Zbirke osmrtnica. // *Knjižničarstvo* 15/16, 1-2 (2011/2012), str. 21-33.

Knežević, Ivana; Vinaj, Marina. Analiza korisnika Knjižnice Muzeja Slavonije Osijek : kome je, uistinu, namijenjena muzejska knjižnica. // *Knjižnice: kamo i kako dalje? : zbornik radova 12. dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica (u tisku)*.

Komisija za zaštitu knjižnične građe, Dokumenti i linkovi, Okrugli stol : Kulturno dobro : od prijave do registracije, 2010.

URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/26/publikacija/160/ (2013-03-20)

Kulović, Danijela. Stručni skup Knjižnice u procjepu: stručna obrada neknjižne građe. // *Novosti* 58 (2003). URL: <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/609> (2013-03-20)

Oraić Tolić, Dubravka. Akademsko pismo : strategije i tehnike klasične retorike za suvremene studentice i studente. Zagreb : Naklada Ljevak, 2011.

Pažur, Ivana; Konjević, Sofija. Hrvatske specijalne knjižnice na web-u. // Zbornik radova i priloga s 3. Dana specijalnog knjižničarstva Hrvatske / urednica Maja Jokić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002., str. 47-55.

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309509.html> (2012-07-03)

Saračević-Würth, Ranka. O postupku utvrđivanja svojstva kulturnog dobra za knjižničnu građu. // Zbornik radova sa simpozija Knjiga u muzeju – KUM, Zagreb, Muzej Mimara, 5. i 6. listopada 2011. Muzeologija 48/49(2011/2012), str. 27-30.

Upute za uporabu formata UNIMARC za kataložni opis sitnog tiska / izradile Dorica Blažević i Dubravka Salaj-Pušić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005.

Vuković-Mottl, Srna; Radovanlija Mileusnić, Snježana. Zavičajni fondovi (zbirke) u knjižnicama i muzejima : rezultati anketiranja. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarstvo društvo, 2002., str. 168-182.

Zbirka sitnog tiska Croatica : upute za obradu, pohranu i osiguravanje dostupnosti / priredile Dorica Blažević, Dora Sečić, Vesna Turčin. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1991.